

Η ιδέα της ατομικής ελευθερίας ως υπόβαθρο του Ολυμπισμού

Της Κωνσταντίνας Γογγάκη*

Η «άδολη», φαινομενικά, χαρά για το επίτευγμα της αθλητικής νίκης, διαθέτει τον μηχανισμό της, καθώς η υπερτιμημένη αναγνώριση της προσδίδει βαρύτητα που δεν έχει. Η μεγιστοποίηση της αθλητικής νίκης οδηγεί σε λάθος αίσθηση και σε αλλοίωση των αληθινών αξιών.

Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες, σνιστώντας τα δήθεν λευκά περιστερία που διαδίδουν με τον πιο ανώδυνο τρόπο την προπαγάνδα των κρατών ή αποτελώντας το βήμα για την προβολή των επιτευγμάτων του υλικού πολιτισμού, ελάχιστα προσεγγίζουν το όραμα για «ιπποτικούς και ειρηνικούς Αγώνες». Η φιλοσοφία του Ολυμπιακού κινήματος προσκρούει στην ηθική ένδεια του σύγχρονου κόσμου. Η αναγωγή του marketing από την διεθνή ηγεσία του αθλητισμού σε πυρήνα των Ολυμπισμού εκτοπίζει την ανθρωποκεντρική κατεύθυνση του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη. Τελικά, ο μόνος μύθος που αναπτύσσεται είναι η αποθέωση της νίκης, που αποτελεί την προσωποποίηση του πάθου για επιτυχία του αθλητή. Οι Αγώνες τείνουν να εξελιχθούν σε χολιγουντιανά shows, όπως ακριβώς απεύχεται ακόμη και ο μεγαλοαστός Coubertin. Δεν μπορούσε κανείς, ωστόσο, να προβλέψει τις διαστάσεις που θα λάμβανε ο Ολυμπιακός αθλητισμός στη σημερινή παγκόσμια σκηνή. Ειδικότερα ο υψηλός αθλητισμός έχει καταστεί χώρος εφαρμογής κάθε τεχνολογικού πειράματος. Το σύγχρονο αθλητικό περιβάλλον, όπου οι μετέχοντες προσπαθούν να κερδίσουν το πλεονέκτημα από τους αντιπάλους τους, καταφεύγοντας σε παράνομες φαρμακευτικές ουσίες, συνεπάγεται όχι μόνο την παράβαση του γράμματος του νόμου, αλλά και την ακύρωση του ίδιου του Ολυμπιακού πνεύματος. Η μοντέρνα Ολυμπιακή ιδεολογία δεν προήλθε, όμως, από παρθενόγενεση, αλλά είναι απόρροια της κυρίαρχης κοινωνικής και πολιτικής

ιδεολογίας. Οι αξίες που επικρατούν παγκοσμίως ευνοούν τον ακραίο ανταγωνισμό, την κοινωνική επιθετικότητα, τις ταξικές αντιθέσεις, την ιδιοτέλεια, και ο μικρόκοσμος του αθλητισμού αποτελεί έναν αντικατοπτρισμό του μακρόκοσμου. Καθώς, όμως, το υπάρχον κοινωνικο-πολιτικό status αποκλείει τους ανθρώπους από τους πολιτιστικούς δεσμούς, εντατικοποιεί την καθημερινότητα, και ελαχιστοποιεί τις πηγές ψυχαγωγίας και συναισθηματικής επαφής, ο αθλητισμός θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα αντιστάθμισμα της συμπίεσης και της στατικότητας της σύγχρονης κοινωνίας. Η αξιολογική συνεισφορά της ομαδικότητας του αθλητισμού συνίσταται στο ότι η συμμετοχή του ανθρώπου στον αγώνα αποτελεί πράξη εθελοντική και εκούσια. Το χαρακτηριστικό αυτό καθιστά την παρουσία του αθλητή οικειοθελή, την καθιστά μια επιλογή του, που σημαίνει ότι θεωρείται αυτονόητη η εφαρμογή των όρων του παιχνιδιού και η αμοιβαία τήρησή τους. Η αποδοχή ενός minimum κανόνων συνιστά τη βαθύτερη παραδοχή του ανθρώπου πως υπάρχει και ο άλλος. Εξάλλου, η αφιλοκερδής ένταξη σ' έναν σκοπό, η εντιμότητα στον αγώνα, ο σεβασμός στον αντίπαλο -και όχι εχθρό- ο αυτοέλεγχος, η συμμετοχή για προσωπική ικανοποίηση και όχι για την εκπλήρωση αλλότριων προσδοκιών, είναι αξιολογικές προϋποθέσεις, που μειώνουν τον ατομισμό και τον ωφελιμισμό. Η προσπάθεια, η νίκη και η ήττα είναι επικερδείς, λόγω της δυνατότητας που προσφέρουν στον άνθρωπο να βιώσει έντονα συναισθήματα αυτογνωσίας. Θα πρέπει, όμως, να

καταστεί σαφές ότι ο αθλητικός αγώνας δεν συνιστά τον μοναδικό, ούτε και τον υπέρτερο, αλλά 'έναν' αγώνα, μια απλή αντανάκλαση της ίδιας της ζωής.

Το αυθεντικό πνεύμα του Ολυμπισμού διαπνέεται από τη φιλοσοφία που έχει στον πυρήνα της τον άνθρωπο και τη βελτίωσή του. Συνδέεται, επομένως, με κάθε ανθρωπιστική ιδέα που αποδίδει αξία στην πράξη, όχι με το κριτήριο του οικονομικού οφέλους, αλλά ως πηγή συναισθημάτων και εμπειριών ζωής. Υπό το ιδεολογικό πρίσμα αυτό, η αθλητική πράξη δεν αξιολογείται από την επιτυχία ή την αποτυχία της σε σχέση με την επίδοση, αλλά ως διαδικασία συνύπαρξης και γνώσης. Έτσι, ο Ολυμπισμός συνδέεται με τον αυθορμητισμό, την αυθεντικότητα, την αυτενέργεια, και όχι με την υποχρέωση, το καθήκον, και τον ηθικό ή υλικό εξαναγκασμό. Κατά συνέπεια, η ιδέα του Ολυμπισμού έχει ως υπόβαθρο την ιδέα της ατομικής ελευθερίας. Ο αθλητής συμμετέχει με πλήρη συνείδηση της ατομικότητάς του, προκειμένου να δώσει τον εαυτό του σε μια υπόθεση που τον αφορά, επειδή ο ίδιος την επέλεξε, και είναι έτοιμος να προσμετρηθεί με τον έτερο, γνωρίζοντας, όμως, ότι δεν πρόκειται για μια υπόθεση ζωής, αλλά για μια προσωρινή δοκιμασία, απ' την οποία μπορεί κάθε ελευθερία τον καθιστά ίσο μεταξύ άλλων στην αθλητική αναμέτρηση, ενώ, παράλληλα, τον ενισχύει να πει «όχι» σε παραπλανητικούς και εξαρτητικούς μηχανισμούς. Γιατί θα πρέπει, κανείς, οπωσδήποτε, να είναι ο νικητής; Γιατί να είναι το συ-

γκεκριμένο «εγώ»; πρώτο; Και γιατί να είναι νικητής «ο δικός μου αθλητής» ή «το παιδί μου»; Το πνεύμα του Ολυμπισμού δεν απευθύνεται μόνο σε όσους μετέχουν στην αθλητική σκηνή, αλλά και σε κάθε άνθρωπο, γονέα, πολίτη. Αν ο αθλητικός παράγοντας εξαναγκάζει, αν ο γονέας πιέζει, αν ο χορηγός ή η εταιρεία επενδύουν στη νίκη, η προσωπική ελευθερία του αθλητή μεταμορφώνεται σε γενικευμένη δέσμευση. Η συνείδηση του αθλητή είναι, τότε, υποθηκευμένη στους εκάστοτε εμπορικούς αντιπροσώπους της νίκης του, για να τη μοιραστούν και να την εξαρτυρώσουν.

Η «άδολη», φαινομενικά, χαρά για το επίτευγμα της αθλητικής νίκης, διαθέτει τον μηχανισμό της, καθώς η υπερτιμημένη αναγνώριση της προσδίδει βαρύτητα που δεν έχει. Η μεγιστοποίηση της αθλητικής νίκης οδηγεί σε λάθος αίσθηση και σε αλλοίωση ή αλλοτρίωση των αληθινών αξιών. Πώς πρέπει, τότε, να πανηγυριστεί, λόγου χάριν, η διάνοιξη του γεφυλάου από έναν επιστήμονα νευροχειρουργικής; Η αποθέωση των πρωταθλητών υπονομεύει την αξία του αθλητισμού, εάν συμφωνηθεί ότι αυτή είναι η εύρεση μιας ψυχοσωματικής συμμετρίας. Η υπερβολή κατατρώει το μέτρο, δημιουργώντας πρότυπα αδύναμα, υπερτονισμένα, παραποιημένα, ενώ και η κοινωνία χάνει την αίσθηση των αξιών.

*Επίκουρη Καθηγήτριας Φιλοσοφίας του Αθλητισμού, ΤΕΦΑΑ Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών